

Naročnina na Jugoslavije: celoletno 180 din (na inostranstvu: 210 din), na 1/2 leta 90 din, na 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedeniška izdaja na celo leto 90 din. Plača in tofi so v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 26-53. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.983.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vrek ponedeljk, zveče in petek

Ljubljana, petek 30. maja 1941

Cena posamezni številki din 1.50

Italijansko vojno poročilo št. 358

so glasi: Včeraj so se naše čete izkrcale na otoku Kreti, da bi tam sodelovale z nemškimi vojnimi silami. Skupine naših bombnikov in torpednih letal so na Sredozemskem morju ponovno napadle formacije sovražnega brodoma. S torpedi naših letal so bile zadete tri angleške križarke. Neka nadaljnja križarka je bila zadeta od bomb. V Severni Afriki so bili sovražni napadi na fronti pri Tobruku dne 27. zvečer in 28. jutraj gladko odbiti.

Angleška letala so vrgla nekaj bomb na Bengazi in Derno. Naši torpedni čolni so sestrelili dve sovražni letali. Neki angleški častnik je bil ujet.

V Vzhodni Afriki se naše čete v pokrajini Gala in Sidamo, zlasti v ozemlju jezer in na levem bregu reke Omo še nadalje pogumno bore.

Odredba glede šolskih knjig

Da se uredi odobrovanje šolskih knjig, je Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odredil:

1. S prihodnjim šolskim letom se ne smejo več uporabljati čitanke, antologije, priručniki in vobče učne knjige, ki jih ni odobril Visoki Komisar.

Vse po dosedaj veljavnih predpisih izdane odobritve se razveljavljajo.

2. Knjige, za katere se namerava prositi potrditev odobritve, se morajo predložiti v treh izvodi do 10. junija t. l. prosvetnemu oddelku Vis. Komisarata.

Se ne izdane knjige, za katere se namerava zaprositi odobritev za šolsko leto 1941/42, se morajo predložiti istemu oddelku v treh tipkanih izvodi do 15. avgusta.

3. Za vsako predloženo knjigo se morajo navesti vrsta šole in razredi, za katere naj se odobri.

5. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino«.

Nove tablice za motorna vozila

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil, smatrajoč za potrebno, da imajo motorna vozila v Ljubljani enake spoznavne tablice, kakršne so v rabi v Italiji, naslednje:

1. Od 30. junija 1941 dalje morajo imeti vsa v Ljubljanski pokrajini registrirana motorna vozila (osebni avtomobili, avtobusi, tovorni avtomobili, vlačilci, motorna kolesa itd.) sprednjo in zadnjo tablico predpisane oblike z znakom »LB« in zaporedno številko.

2. Lastniki motornih vozil dobe nove tablice pri II. oddelku Vis. Komisarata, kjer tudi vrnejo dosedanje tablice. Pri tem se v prometno knjižico vpiše pripomba z navedbo nove številke, ki se je določila vozilu.

3. Od 15. junija dalje ne bodo smela voziti motorna vozila, niti če bi bila opremljena s posebnimi dovolilnicami, če ne bodo imela novih predpisane tablice.

4. Kršitelji te naredbe so kaznivo po določbah zakona in se jim hkrati odvzame prometna dovolilnica.

Gospodarstvo SUZORja Slovenija je bila vedno prikrajšana

Nekajkrat smo že poročali o likvidaciji SUZORja v Zagrebu, ki naj da podlago za ustanovitev novega osrednjega urada delavskega zavarovanja v hrvatski državi. V poročilih je bilo naglašeno, da je likvidacija v prvi vrsti težavna zaradi tega, ker je SUZOR pod prejšnjo upravo pri vsem svojem birokratizmu vodil slabo evidenco in ker so zelo zamotane njegove premoženjske zadeve. O gnotnem položaju SUZORja smo že navajali nekaj podatkov, zdaj pa naj sledi dopolnilo po zapiskih, ki so jih vodili interesiranci v Sloveniji in ki so po večini zabeleženi v zadnji številki lanskega letnika stanovskega glasila zasebnih nameščencev, »Organizatorja«, v Ljubljani.

Imovina SUZORja (brez bolezenske panoge), ki je bila učinkovito naložena, je znašala konec l. 1938. 668,1 milijona dinarjev, učinkovito naložena bilančna aktiva bolezenske panoge pa je znašala 36,2 milijona. V naložbah centralne imovine v denarnih zavodih je bilo 153,3 milijone, letno poročilo pa že takrat ni imelo seznama, iz katerega bi bilo razvidno, kako so bile razdeljene te vloge. Brez dvoma je, da je bila naložba v celoti izvedena po načelu centralizacije in da od nje slovenski denarni zavodi niso imeli pomembne koristi,

čeprav bi jim moralo pripadati okrog 25 milijonov dinarjev vlog. Se bolj se je centralistično gospodarstvo kazalo pri nepremičninah. Iz sredstev centralne imovine SUZORja je bilo vloženo v investicije 234,8, v gradnje, ki so bile v teku, pa 2,2 milijona dinarjev. Od dograjenih zgradb je odpadlo na Slovenijo 29,1 milijona ali 11,3 odstotka, dočim bi po načelu sorazmerne naložbe po pokrajinah moralo biti vloženo 37,6 milijonov v gradbe na območju Slovenije. Že leta 1938. je pričel SUZOR z novimi gradnjami, katerih proračun je znašal 23,5 milijonov, od tega pa 20 milijonov samo za sanatorij v Nišu. Od tega ni nič odpadlo na ozemlje Slovenije, čeprav bi moral znašati delež Slovenije leta 1938. najmanj 3,9 milijona. Skupno stanje izvršenih in začelih investicij je znašalo konec l. 1938. okrog 261 milijonov in je od tega odpadlo na Slovenijo samo 29,1 milijona ali 11,1% od vseh investicij, ki bi morale po prej določeni razdelitvi znašati 41,8 milijona ali 16,0%. Leta 1939. je bila centralistična investicijska politika SUZORja proti Sloveniji še hujša. Ob zaključku leta 1938. je bilo od SUZORja podeljenih posojil za 64,2 milijona dinarjev in je dobila Slovenija od tega le 9,5 milijona ali 14,8% od vseh poso-

jil. Njen upravičeni delež pa bi moral znašati 10,3 milijona.

Na naložbo v vrednostne papirje je odpadlo 204,5 milijona. Slovenski denarni trg ni imel od prometa z vrednostnimi papirji iz sredstev SUZORja prav nobene koristi, ker se vrednostni papirji niso nakupovali pri nas. Od vse centralne imovine, izvemši naložbe v vrednostnih papirjih, je bilo v Sloveniji naloženih 38,6 milijona ali 8,4%, delež Slovenije pa bi moral znašati najmanj 73,9 milijona ali 16%. Centralistična investicijska politika je torej oškodovala Slovenijo najmanj za 35 milijonov dinarjev.

Ko danes zagrebški listi v svojih poročilih o težavni likvidaciji SUZORja navajajo, da je ostalo mnogo njegove imovine v Sloveniji, naj bo pribito dejstvo, da je bila Slovenija pod prejšnjo upravo SUZORja še bolj prikrajšana, kakor so bili prikrajšani deli osrednjega urada za delavsko zavarovanje, ki pripadajo danes samostojni Hrvatski državi. Zaradi resnice in pravice je treba naglasiti tudi to, da so se slovenski delodajalski in nameščenski krogi vedno z vso odločnostjo zavzemali za razmejitev in razdelitev SUZORja, ki je bila sicer sklonjena, potem pa zamujena.

Zaščita vojaških vpoklicancev v njih službenem razmerju

Čeprav nismo več v vojni, se še vedno močno občutijo posledice vojaškega službovanja in vsi njegovi vplivi na službena razmerja. Mnogi nameščenci se šele zdaj vračajo iz raznih krajev, kamor jih je pognala vojna vihra, doma pa najdejo odpovedi služb, ki so jih morali zapustiti zaradi poklica v vojaško službovanje. Docent ljubljanskega vseučilišča dr. Stojan Bajič, znani strokovnjak delovnega prava, je v reviji »Slovenski pravnik« priobčil zanimivo razpravo o vojaški službi in službenem razmerju, ki je še danes aktualna.

Razprava se opira na uredbo, ki je izšla 7. julija 1940. ter postavlja načelo, da vojaška služba ne prekinja službenega razmerja ter da je službodajalec dolžan sprejeti svojega uslužbenca spet v službo, ko ga odpuste iz vojaške službe. Iz tega sledi, da službeno razmerje zaradi nameščentevga odhoda v vojaško službo ne preneha, čeprav odpade na njegovi strani vršenje službe, na delodajalčevi strani pa plačevanje prejemkov. Službeno razmerje traja navzlic temu in za obe stranki ostanejo posledice službenega razmerja, kakor na pr. štetje let v službo, dopusti, odpovedni roki in odpravnina. Nameščen uredbe je bil ta, da službodajalec ne more odpustiti iz službe svojega nameščenca, dokler se ta ne vrne iz vojaške službe. Odpoved uslužbenca pa ni izrečno prepovedana in tudi ne nasprotuje namenu uredbe.

Kar se tiče prejemkov za čas vojaškega službovanja uslužbenec, nima uredba nobenih določil. Načelno velja, da jih delodajalec ni dolžan plačevati, v kolikor zanj ne veljajo določbe zakona o obrti.

Glede obnove službovanja uredba ni določila avtomatičnega oživetja, temveč odredila, da mora nameščenec v določenem roku zahtevati zopetni sprejem v službo ter službo sprejeti na delodajalčev poziv. Rok začne teči z odpustom iz vojaške službe ali s koncem zdravljenja v bolnišnici ter okrevanja od raznih posledic vojne. Na temelju pravočasno prijavljene zahteve za zopetni sprejem je delodajalec dolžan sprejeti nameščenca v službo. Uredba pa ni dosledno rešila vprašanja, ali je dolžan uslužbenec službo nastopiti takoj po svoji prijavi, ali pa šele na poziv delodajalca.

V uredbi je poudarjeno načelo, da je delodajalec dolžan zaposliti nameščenca po njegovi vrnitvi po istih pogojih, po katerih je delal pred vpoklicem v vojaško službo, vendar se ti delovni pogoji izpre-

minjajo med najemnikovo odsotnostjo in brez njegovega sodelovanja avtomatično tako, kakor so se izpreminjali delovni pogoji nameščencev istega obrata, ki niso prekinili službovanja. Poleg tega je službeno razmerje ponovno zaposlenega nameščenca zaščiteno proti odpovedi delodajalca v toliko, da se mu v prvem mesecu po povratku v službo ne more odpovedati.

Uredba ne vsebuje za kršitev svojih določb nobenih kazenskih sankcij in so posledice torej samo civilno-pravne. V primeru, da delodajalec ne sprejme v službo svojega nameščenca, ki se je vrnil iz vojske, uredba ne daje nameščencu možnosti, da bi ga delodajalec dejansko sprejel, temveč mu daje pravico do odškodnine za ves čas, dokler službeno razmerje po predpisih obrtnega zakona ni končano.

Rente Pokojninskega zavoda

Rente, ki jih prejema zavaruanci od Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani, so nizke. Večinoma so izplačujejo invalidske in vdovske rente, starostne rente pa izhajajo še iz dobe, ko so bili zavarovanci zavarovani za nizke plače ali pa v valuti, ki je pozneje propadla.

Po navedbi »Organizatorja«, glasila zasebnih nameščencev, so rente naslednje: do 400 din mesečno prejema 398, do 600 din 527, do 800 din 427, do 1000 din 260, nad 1000 din mesečno pa 202 zavarovanca. Podrobne statistike o višini in vrsti rent ter o starostni in zavarovalni dobi Pokojninski zavod ni priobčeval. Rente so v splošnem

le skromen prispevek k preživljanju, od draginje pa so bile tudi močno razvrednotene. Zaradi tega je upravni odbor PZ konec lanskega leta sklenil, da bo izplačal vsem rentnikom, ki imajo mesečne rente pod 1000 din, zneske od 200 do 500 din kot enkratno pomoč. V vsem je za tako pomoč PZ izdal okrog 600.000 din. Prav tako kakor pozimi so tudi zdaj potrebne take draginjske doklade in PZ bo moral razmišljati o kritju takih novih izdatkov. Če ne bo šlo drugače, meni »Organizator«, se bodo morale predpisati posebne in časovno omejene premije, ki bi pokrile izdatke za višje rente.

Obratovalni čas v trgovinah

Združenje trgovcev v Ljubljani obvešča članstvo, da je Visoki Civilni Komisarjat odobril predlog Združenja, da morajo biti vse trgovine izvzemši živilske stroke ob sobotah popolnoma zaprte. Trgovine živilske stroke pa bodo prodajale ob sobotah od 16. do 18. ure.

Združenje trgovcev nadalje sporoča, da je s 1. junijem uveden poletni čas odpiranja trgovinskih obratovnic od 9. do 12. in od 16. do 18. ure. Združenje prosi, da se članstvo strogo drži predpisanega odpiralnega časa. Proti kršiteljem odpiralnega časa se bo disciplinsko postopalo. Kupujoče občinstvo pa Združenje prosi, da upošteva določeni odpiralni čas in pravočasno nakupi blago.

Važne naloge skrbnikov

Po naredbi Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 17. maja o prijavi obveznosti za terjatve in dolgove ter državne in zasebne vrednostne papirje, glaseče se na dinarje, morajo vse javne ustanove in zasebniki, ki so pristojni ali pa stalno bivajo v Ljubljanski pokrajini, prijavit pri Hranilnici dravske banovine vse terjatve in dolgove proti javnim ustanovam ali zasebnikom, ki imajo ali so imeli pred 12. aprilom l. 1941. svoj sedež ali stalno bivališče na ozemlju bivše jugoslovanske države zunanji Ljubljanske pokrajine ali v drugih državah, izvzemši Italijo.

Ta dolžnost prijave velja za terjatve in obveznosti vsake vrste, vključene ali ne vključene, ter tudi za terjatve varovancev in skrbilencev glede dednih deležev, vzdrževalnin itd. Te terjatve so dolžni nemudoma prijaviti varuhi in skrbniki varovancev po načinu, ki ga predpisuje naredba.

Spremembe pri spodnještajerskih denarnih zavodih

Iz Maribora poročajo, da bodo v kratkem likvidirane podružnice Združene gospodarske banke, Ljubljanske kreditne banke, Prve hrvatske štedionice in Jugoslovanske združene banke. Länderbanka iz Dunaja, ki je ustanovila svojo podružnico v Mariboru, bo prevzela likvidacijo podružnic Združene gospodarske banke ter Prve hrv. štedionice, dočim bo prevzela likvidacijo obeh drugih podružnic dunajske banke Credit-Anstalt-Bankverein, ki je tudi ustanovila v Mariboru svojo podružnico.

Razpuščene bodo naslednje hranilnice: Hranilnica dravske banovine (podružnici v Celju in Mariboru), podružnica Celjske posojilnice v Mariboru ter Spodnještajerska ljudska posojilnica. Še naprej pa bosta poslovali mariborska Mestna hranilnica ter Mariborski kreditni zavod, družba z o. z.

Nekateri teh zavodov in podružnic so imeli veliko klientelo ter tudi mnogo hranilnih vlog.

Pripomniti je še, da velja Mariborski kreditni zavod kot posestrinski zavod graške Ljudske banke, z. o. z. Isto velja tudi za Hranilno in predjudno društvo v Celju ter Ptujsko predjudno društvo. Ta zavoda bosta zato tudi še nadalje poslovala.

† Ciril Pirc

V Ljubljani je umrl v četrtek 29. maja v starosti 77 let bivši župan mesta Kranja Ciril Pirc.

Pokojnik je izhajal iz ugledne kranjske trgovske rodbine, ki je bila vedno tudi vzgledno narodna. Narodnemu delu je posvetil tudi pokojnik vse svoje življenje.

Po dovršitvi gimnazije in pravnih študij pa je moral zaradi očetove in bratove smrti prevzeti domačo trgovino, ki jo je spretno vodil. Z vso vnemo pa je sodeloval tudi pri vseh narodnih društvih ter v kratkem času zavzel vodilno mesto med kranjskimi javnimi delavci. Bil je izvoljen v občinski svet mesta Kranja ter v njem sodeloval neprestano celih 45 let. Leta 1919. je bil izvoljen za župana ter ostal na tem mestu dolgo vrsto let. Bil je tudi deželni poslanec ter banski svetnik.

Posebno trajne zasluge si je pridobil za mesto Kranj. Ciril Pirc je bil med tistimi uvidnimi možmi, ki so znali privabiti v Kranj tekstilno industrijo. Tudi za ustanovitev tekstilne šole v Kranju si je pridobil Ciril Pirc zasluge. Novi Narodni dom, puškarska šola, višja gimnazija v Kranju itd. bi brez Pirčevega prizadevanja ne bile dosežene. Zaradi svojega dolgoletnega in vestnega dela je užival pokojnik splošno spoštovanje kranjskega meščanstva in bil njegov priznani voditelj skozi desetletja.

Bodi plemenitemu in značajnemu narodnemu delavcu ohranjen časten spomin!

Teško prizadeti rodbini naše globoko sožalje!

Bolgarska trgovinska bilanca

Bolgarski statistični urad objavlja podatke o zunanji trgovini v prvem četrtletju letošnjega leta. Obseg zunanje trgovine se je znatno povečal, ker pa se je uvoz v znatno večji meri dvignil kakor izvoz, je postala trgovinska bilanca pasivna za 415 milijonov levov, dočim je bila lani v prvem četrtletju aktivna za 169 milijonov levov. Uvoz se je povečal od lanskih 1050 na 1820 milijonov levov, izvoz pa od 1219 na 1405 milijonov levov. Po količini se je izvoz zmanjšal od lanskih 156.000 na 86.000 ton, dočim se je uvoz dvignil od 40.000 na 74.000 ton.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snanji obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

Vrednost in razširjenost italijanskih vin po svetu

V milanskem gospodarskem listu «Il Sole» je objavil g. Arturo Marescalchi pod gornjim naslovom zanimiv članek, ki je v mnogem zelo poučen tudi za nas, kar se vidi že iz uvodnih besed članka. G. Marescalchi namreč pravi, kako vse drugačno veljavo bi imela po svetu italijanska vina, če bi imela Italija že pred 50 leti takšno produktivno in trgovsko organizacijo za svoje pridelke ko danes in če bi kdo že pred 50 leti znal dvigniti veljavo italijanskih pridelkov po svetu tako, kakor je to dosegel Mussolini. Nobenega dosegla italijanska vina prvo mesto na svetu.

Italijanski vinogradnik razume svoj posel, poleg tega pa dajeta tudi dobra zemlja in ugodno podnebje veliko vrednost italijanskega vinu. Tudi enološka znanost se je v zadnjih 50 letih v Italiji zelo razvila, ni pa v isti meri napredovala tudi trgovska organizacija vinskega trga. Tu bo treba opraviti še vztrajno in težko delo, da se bo ustvaril pravi tip vina, ki se mora potem spraviti v dobri obliki na trg.

Dežele s staro vinsko proizvodnjo so mogle prehiteti mlado italijansko deželo in si osvojiti dobra mesta na mednarodnem vinskem trgu. Tako Francija, Španija in Portugalska. Celu dežele z manj dobrimi vini, kakor n. pr. Nemčija, so si mogle z nekaterimi tipi vin utrditi svoj položaj na trgu. Tako so povsod znane vinske znamke kakor: bordo, porto, jerez, mader, renska in mozelska, tokajska in druga vina. Od italijanskih vin pa so bila bolj znana le marsala in

kianti. V našo sramoto treba pripomniti tudi to, da so se v italijanskih romanah in novelah navadno imenovala kot dobra vina le tuja.

Sedaj se mora tudi v tem pogledu stvar zboljšati in to se more tudi doseči, ker more le malo katera dežela nuditi tako raznovrstna in dobra vina kakor ravno Italija. Ta prednost italijanskih vin, ki je nihče ne more zanikati, pa izhaja od sredozemskega podnebja. Jasno modro nebo, italijansko sonce, vinogradi na lahko nagnjenih pobočjih, stare odlične trte ter visoko stanje vinogradništva, vse to omogoča, da more nuditi Italija vse vrste vin in da more ustvarjati tipe vin, ki ustrezajo moškimi in ženskam ter najrazličnejšim okusom.

Če želj tuji potrošnik vina, kakor so vina porto, jerez, mader, mu moremo postrčiti z enakimi vini, kakor so marsala, ali pa džiro, monika iz Sardinije itd. Če hoče bela težka vina, aromatična, more Italija nuditi tudi takšna kot n. pr. falernsko, ki ga je hvalil že Horac. A ravno tako more nuditi tudi lahka bela vina iz Toskane, Romagne itd. Nato navaja člankar dolg seznam italijanskih vin z njihovimi odlikami ter njih izredno veliko uporabnost za izdelovanje penečih vin. Italijanska vina so si zato tudi že pridobila priznanje doma in po svetu.

Vse pogoje ima Italija, da pridobi svojim vinom vso veljavo na svetu in zato naj dela tako, kakor so drugi delali v preteklosti, in na tujem trgu bodo prodrli italijanska vina.

Pregled živil v Ljubljani

Za zdrava živila v Ljubljani skrbi kemični laboratorij v mestnem tržnem uradu, kjer poseben, za ta namen specializirani inženir kemije neprestano preiskuje najraznovrstnejša živila, v prvi vrsti pa seveda mleko ter moko in kruh. Od Novega leta pa do srede maja je natanko preiskal do 1000 vzorcev mleka! V čast našim mlekaricam pa moramo takoj ugotoviti, da je bilo 700 vzorcev mleka popolnoma zdravih in dosti snažnih. Kakih 300 mlekaric in mlekarov pa je zaradi onesnaženega ali posnetega, večkrat celo za oboje in celo zaradi krščenega ter tudi zaradi krščenega in hkrati onesnaženega mleka moralo plačati 80 din za preiskavo in slišati hud ukor. Če prvič ni pomagalo, so pa namesto ukora dobile plačilni nalog ter je bilo treba plačati do 200 din globe. Pa tudi med onimi 700 pohvaljenimi mlekaricami jih je bilo nad 100, ki so bile opominjane zaradi nesnage, zlasti pa tudi zato, ker je natančni inženir v mleku našel premalo maščobe.

Enako strogo je pa mestni laboratorij preiskoval tudi druga živila ter analiziral blizu 300 vzorcev. Preiskati je bilo treba mnogo marmelade, če ni morda slajena s saharinom, prav tako pa tudi mnogo konserv, ker je n. pr. borova kislina prepevedana za konserviranje živil. Kar se tiče marmelade in podobnih sladkih izdelkov, je že mnogo bolje, a tudi naše tovarne konserv se ne poslužujejo zdravju škodljivih kislin za konserviranje. Med vsemi 300 vzorci raznovrstnih živil je bila namreč komaj devetina neprimernih.

Prav vsak dan dopoldne in popoldne pa uslužbenci mestnega tržnega urada pregledujejo pekarije in prodajalne kruha ter neprestano nosijo vzorce v kemični laboratorij. Ugotovljeno je, da so se peki naučili peči boljši kruh, čeprav je pšenična moka mešana s koruzno moko. Teža ni vedno pravilna in še več je pritožb, da nekateri peki podraže kruh, kadar njih zaloga gre h kraju. Ta stvar je pa sila nevarna, ker more krivce do-

leteti huda kazen. Mnogo pa morajo peki prestati tudi po krivem, ker ljudje ne dobe vedno enakega kruha. To bi bilo mogoče samo tedaj, če bi vsi peki vedno dobivali

enako moko. Ker pa je moka precej različna, zato tudi najboljši mojstri ne morejo peči vedno enakega kruha.

Dr. Anton Urbanc:

Ali ima član zadruga pravico prepisati spisek članstva

Na svojih kontrolnih pravicah prikrajsani član vloži v tem primeru predlog na kaznovanje članov upravnega in ev. tudi nadzornega odbora in obenem predlaga, da se zadrugi pod zagrožitvijo kazni naloži, da dovoli svojemu članu prepis spiska zadrugnikov. Ves postopek se normira po § 114 (1) Zogz v nepravdnem postopku in je pristojno registrsko sodišče.

Bodi še poudarjeno, da je avstrijska judikatura (pri nas žal v tem še nimamo judikature, ker se zadrugniki malo zanimajo za svoje pravice) v raznih odločbah zavzela prav isto stališče.

Naj navedem odločbo 2461, ki je objavljena v zbirki AC. (Sammlung von Entscheidungen zum Handels-gesetz-buche von Adler und Clemene, fortgesetzt von Friedländer), ko je sodišče pri enakem dejanskem stanu naložilo zadrugi pod zagrožitvijo kazni, da mora dovoliti zadrugniku prepis spiska z uteeljivijo, da bi po § 14 (2) zakona o pridobitnih in gospodarskih zadrugah po strogem besedilu bil dovoljen samo pregled, če naj pa ima pregled praktičen uspeh, se mora dovoliti tudi prepis.

Odločba št. 2183 (objavljena ravno tam) pravi: Zakonov ne razlagamo dobesedno, ne da bi vprašali kakšni motivi so vodili zakonodavca in kaj je temeljni namen zakona. Da se zadosti zakonu, ne zadostuje goli pregled. Če ima zadrugnik pravico do pregleda, mu pristoji tudi pravica, da si osvoji vsebino: to je pa le mogoče, če pomaga svojemu spominu s tem, da si napravi prepis. Pravica sklicati izredno skupščino, za katero je treba pridobiti desetino članov, bi bila iluzorna, ker si pač član pri količnejši večji zadrugi ne more zapomniti potrebnega števila članov, ali pa bi bil prisiljen, da gre nešteto krat v zadrugne prostore, da si ohrani vsakokrat po nekaj imen z naslovi.

Nov hrvatski gospodarski list

V Zagrebu je izšla 2. številka novega hrvatskega gospodarskega tednika »Zeljeznar« s podnaslovom »Der Eisenhändler«. Kakor pravi hrvatsko-nemški podnaslov lista, je posvečen list pospeševanju stanovskih in strokovnih interesov železninarske, kovinarske, rudarske, tehnične, gradbene in elektrotehnične trgovine, obrta in industrije v hrvatski državi. List izhaja vsako sredo in velja na leto 120 din, za Italijo pa 100 lir. Kot odgovor-

ni urednik je na listu označen Josip Bolšec.

List je skoraj enako urejevan kakor nekdanji »Jugoslavenski Gvozdjar«, seveda pa se močno kaže vpliv spremenjenih razmer. Tako ima list na uvodnem mestu sliko poglavnika dr. Paveliča ter na desni strani sliko Hitlerja, kateremu čestita Göring za rojstni dan. En članek v listu je objavljen tudi v nemškem in hrvatskem jeziku.

Prihodnja številka »Trg. lista« izide zaradi Binkošti šele v sredo.

Ing. Franjo Sevnik:

Oglarstvo

Na že večkrat omenjeni anketi Kmetijske zbornice o našem gospodarstvu, je vzbudil mnogo zanimanja tudi referat inž. Franja Sevnika o oglarstvu. Zaradi gospodarske važnosti oglarstva objavljamo referat v izveščku.

Oglarstvo je v Sloveniji znano že od nekdaj. Sprva so oglje proizvajali le za domačo porabo. Z zgraditvijo železnice, ki so omogočile prevoz oglja v oddaljene kraje, pa je naše oglje postalo predmet trgovine z inozemstvom. Glavni odjemalec našega oglja je postala Italija in je to za Slovenijo še danes, čeprav se je v zadnjem desetletju povpraševanje po našem oglju v Italiji močno skrčilo. Temu je bilo vzrok predvsem nazadovanje industrije zaradi svetovne gospodarske krize ter vse večja uporaba elektrike in plina. Na iz-

voz oglja v Italijo je kvarno vplivalo tudi povečanje uvozne carine na jugoslovansko oglje. Za časa sankcij proti Italiji je izvoz oglja v Italijo tudi docela izostal. Nekaj oglja smo v tem času izvozili v bivšo Avstrijo, Švico in Francijo, vendar po znatno nižjih cenah. Povečala pa se je v tem času poraba oglja v domači obrti in industriji, kar je imelo za posledico manjši uvoz koksa. Zadnja leta pa se je cena oglju zaradi vojnih zahtev zopet močno dvignila.

Oglarstvo je pri nas razvito predvsem na Dolenjskem, kjer prevladujejo bukovi gozdovi. Središče oglarstva se že dolga leta nahaja v okolici Straže, kjer je bilo na železnico natovorjeno tudi največ oglja.

Poogljena količina lesa se je v teku zadnjega desetletja gibala med 2-11% posekane količine lesa. Pomen oglarstva pa je iz raznih vzrokov mnogo večji kot ga

kaže poogljena količina lesa.

Oglarstvo predvsem omogoča čim intenzivnejšo izrabo lesa. Za izdelovanje oglja prihajajo v prvi vrsti v poštev odpadki pri sežnji in izdelavi lesa, ki bi sicer ostali v gozdu neizkoriščeni. Prav tako se za oglarstvo uporablja tudi les iz čiščenja in redčenja. Poogljavanje tega drobiža je zaradi večjega dela sicer dražje, je pa kljub temu rentabilno, ker dobimo pri tem oglarstvu tako imenovano paličasto oglje, ki ima za 10-25% višje cene kakor klanu oglje. Na ta način oglarjenje posredno pospešuje tudi čiščenje in redčenje gozdov, kar ugodno vpliva na njih rast. Treba pa je poudariti, da je za racionalno oglarstvo potreben večji gozd in da je oglarjenje na malih, ozkih kmečkih parcelah, ki ne dajo dovolj lesa za kopo, večkrat vzrok za pustošenje gozda.

Oglarstvo ima velik pomen tudi za našo industrijo in obrt, ki ji

služi kot sredstvo za predelavo. Še večjo vlogo pa bi imelo, če bi uporabljali tudi postranske, hlapljive in tekoče proizvode oglarstva, ki so pri subli destilaciji lesa glavni proizvod. Na ta način bi oglarstvo postalo mnogo rentabilnejše. V naši industriji se oglje uporablja večinoma kot kurivo, vendar tudi to premalo. Po zgraditvi železnice se je naša industrija preusmerila na premog. Dogaja se, da morajo nekatere tovarne uvažati iz tujine visokovredni premog, ker so svojčas preuredile svoje naprave za te vrste goriva. Povrnitev industrije na oglje bi zaradi tega v veliki meri služila smotreni gospodarski osamosvojitvi in neodvisnosti od tujine. Žal industrija za to nima potrebnega razumevanja, pa tudi javnost se za te probleme premalo interesira.

Vedno večji pomen pa dobiva oglarstvo v zvezi z uporabo oglja kot motornega goriva. Že sredi

preteklega stoletja so začeli s poskusi za vplinjavanje trdih goriv. Te poskuse so podpirale države, ki nimajo dovolj nahajališč nafte, v nadi, da bodo naše nadomestilo za bencin. Dolgoletni poskusi so dokazali, da je prav lesno oglje najboljšo od vseh trdih motornih goriv. Pogon z ogljem je 70-80% cenejši kot pogon z bencinom, služi pa tudi osamosvojitvi države v gospodarskem oziru. Zato so mnoge države uvedbo oglja namesto bencina z vsemi mogočimi sredstvi pospeševale. Pri nas smo v tem oziru daleč zaostali. Nekaj so v tem pogledu storili odbori za propagando domačih goriv, toda večji rezultati niso bili doseženi.

Naše tesne razmere, zlasti pa prenaseljenost dežele, nas silijo k smotrni ureditvi gospodarstva, k intenzivni izrabi vseh naših dobrin, k pospeševanju vseh, četudi navidezno neznatnih panog. Ena teh panog je tudi oglarstvo.

Doma in po svetu

Kvarnerska ali reška provinca je imela dosedaj 1121 kvadratnih kilometrov površine ter štela 109 tisoč prebivalcev. Sedaj so tej provinci priključeni Sušak, Kastav, čabarski okraj, del okraja Delnice ter otoška okraja Krk in Rab. Po priključitvi teh krajev bo imela Kvarnerska pokrajina 2770 kv. kilometrov ter bo štela okoli 200.000 prebivalcev.

Nemške čete so na Kreti ponovno napredovale. Angleško časopisje piše z veliko skrbjo o okrepljeni nemškega vpliva na Bližnjem vzhodu, če bi nemške čete osvojile Kreto.

Nemško poročilo z dne 28. maja poroča med drugim, da so nemške čete šle na Kreti s pomočjo letal trdovratni odpor Angležev, zavzele glavno mesto Kanijo ter sedaj zasledujejo angleške čete južno od zaliva Suda. Nemške čete so ujele mnogo Angležev ter je med ujetniki tudi grški mornariški poveljnik na Kreti. Nemška letala so potopila v zalivu Suda 4 trgovske ladje s skupno 5.400 tonami ter preprečila angleškim četam umik na morje.

Avstralski ministrski predsednik Menzies je dejal po svojem povratku iz Evrope na nekem shodu v Sidneyu, da ameriška pomoč ne more priti pred šestimi meseci.

Francoski veleposlanik Hays je izročil washingtonski vladi novo vichyjske vlade, da Francija nikomur ne bo odstopila svojega brodivnja in svojih kolonij.

V Tokiu so bili zaradi zadnjega Rooseveltovega govora izredni vladni in vojaški posveti.

Angleška letala so bombardirala francosko pristanišče Sfax v Tunisu. Zadelo so neko trgovsko ladjo. Tudi nekatere kraje v Siriji so bombardirala angleška letala.

Arabski uporniki so zasedli petrolejski daljnovod v Transjordaniji. Ob daljnovodu so pretrgali vse telefonske zveze.

Sanatorij dr. Černiča v Mariboru je prevzel zdravnik dr. Greiner, sin znanega mariborskega trgovca.

Vina je začelo občutno primanjkovati na Sp. Stajerskem. Cena vina je zelo visoka.

Drž. podtajnik dr. Lorković je izjavil, da proučuje hrvatska vlada vprašanje preselitve Hrvatov, ki živijo na Madžarskem, na Hrvaško. Po zasedbi Vojvodine je na Madžarskem okoli 200.000 Hrvatov. Preselitev teh Hrvatov ne bi delala nobenih posebnih težav, ker bo dobila Hrvatska več stotisoč orolov zemlje z izselitvijo Erbov v okolici Varaždina in Zagreba.

6. januar, Vnebohod, 29. junij, Mali in Veliki Smaren, Vsi svetniki ter 8. december ne veljajo več na Sp. Stajerskem kot prazniki. Telovo pa se bo v bodoče praznovalo v nedeljo.

Zelezniški promet na progi Sarajevo-Dubrovnik in na odseku Uskopolje-Zelenika je bil zopet obnovljen.

PLETILNA IN TRIKOTAŽNA INDUSTRIJA - MODNA KONFEKCIJA PLETENIN IN PERILA

F. Kos, Ljubljana
Židovska ulica št. 5

Vsi Židje morajo nositi v Zagrebu in drugih hrvatskih mestih na levih prsih in levi ključnici rumen trak s črno Davidovo zvezdo in veliko črno črko »Z«. Židom je tudi prepovedano obiskovanje javnih lokalov.

V Dubrovniku so podrli Meštrovčev spomenik biv. kr. Petra I. ter na njegovo mesto postavili kip sv. Vlaho, patrona Dubrovnika. Odstranili so tudi spominsko ploščo o vkorakanju srbske vojske v Dubrovnik.

Na Hrvatskem je bila objavljena

uredba o gradnji in ureditvi glavnih cest. Vsa dela so proračunana na 4 milijarde din. Takoj bo za ta dela dovoljen kredit 400 milijonov din.

Nemška vlada je objavila odlok, da se uvaja na Holandskem obvezna delovna služba, ki velja tudi za ženske.

Smrekovega in hrastovega čresla kupi vsako množino po garantirani ceni din 80.— za 100 kg franko vagon ali usnjarna — J. Lavrič; Ljubljana — Šentvid pri Stični.

stagne. Na Selu pri Mostah, kjer je zdaj samostan karmeličank, sta imela tvornico salam l. 1860. Alojzij Toniutti, l. 1875. pa Rajmund Andreto.

Poleg navedenih so še mnogi drugi sinovi Italije prispevali izdatne deleže za gospodarski razvoj in napredek Ljubljane.

Prodajalec mora biti vedno vljuden

So nekatera trgovska pravila, ki so vedno veljavna, pa naj bodo časi težki ali veseli. Eno takšnih pravil je, da mora biti prodajalec vedno postrežljiv in vljuden proti kupcu.

V današnjih časih, ko marsikatero blaga primanjkuje, pa so nekateri prodajalci na to osnovno pravilo pozabili, posebno v nekaterih obrtnih prodajalnicah, v katerih se prodajajo živila. Tako se dogaja, da čakajo ljudje po eno uro in tudi mnogo več, da pridejo na vrsto, ko pa vendar dobe za svoj denar blago, slišijo takoj ostre besede, če niso takoj in brez ugovora zadovoljni z blagom. Marsikatero trdo besedo morajo ljudje tako preslišati.

Dobri prodajalci tako ne postopajo. Če vidi prodajalec, kako težko pride kupec do blaga, če vidi, da čaka ure dolgo na blago, potem je njegova dolžnost, da kupcu čim boljše postreže in da mu vsaj z vljudnostjo nekako nadomesti težko čakanje. Kakor se pravi prijatelj izkaže v stiski, tako se izkaže

kot dober prodajalec tisti, ki pokaže kupcu svojo dobro voljo, da bi mu čim boljše postregel. To pa dokaže na ta način, če je vedno in ob vsaki priliki — vljuden. Vljudnost je in ostane prvi pogoj vsakega uspešnega prodajalca.

Kajti vljuden prodajalec si pridobi zanesljiv krog odjemalcev tudi za tisti čas, ko bo blaga v izobilju. Nevljuden prodajalec ne misli na bodočnost, njemu manjka pravi trgovski pogled, vljuden prodajalec pa je dalekoviden in zato je vljudnost osnovni pogoj uspešnega prodajanja.

Velika večina naših trgovcev se po tem pravilu tudi vedno ravna in želeli bi bilo, da bi se po tem pravilu ravnali tudi oni prodajalci, ki imajo pred svojimi obrati dolge kače kupcev.

Nov sodni tolmač

Za stalnega sodnega tolmača za italijanski, nemški in srbskohrvatski jezik je imenovan g. Rafael Mahnič, banski svetnik pri Visokem komisariatu v Ljubljani, stanujoč v Ljubljani, Gradišče 10/III.

Italijani med podjetniki stare Ljubljane

V gospodarskem življenju stare Ljubljane se je uspešno udeleževalo tudi precej Italijanov. Nekateri so se uvrstili med pionirje gospodarstva slovenskega srečišča ter si zaslužili trajne spomine s svojo podjetnostjo in marljivostjo, iskreno posvečeno vsem interesom novega torišča dela. Po podatkih, zbranih v prvem letniku Kronike slovenskih mest, naj sledi nekaj primerov.

Na Karloški cesti je že od leta 1688. vodil zvonarsko podjetje beneški rojak Gašper Franchi, ki je l. 1734. umrl ter zapustil podjetje svojemu sorodniku Jožefu Samassi. Zvonarsko obrt, ki se je na Kranjskem razvijala že v 16. in 17. stoletju, je preobrazil v industrijo Janez Jakob Samasso, rojen leta 1744. v Fornih Avoltrih na Beneškem, ki je združeval visoke strokovne sposobnosti s temeljito glasbeno izobrazbo. Njegovi zvonovi so sloveli zaradi čistega glasu, poleg zvonov pa je izdeloval tudi razne stroje, med njimi prve brizgalne na Kranjskem. Od leta 1767. do leta 1918. so ulici v Samassovi zvonarni 7200 zvonov v skupni teži 2.766.427 kg. Samassove zvonarne in livarne so prešle leta 1920. v last Strojnih tovarn in livarn.

Tudi ustanovitelj nekdanje daleč sloveče jahančne industrije v Ljubljani je bil Italijan. Okoli l. 1777.

je zgradil Italijan Sylva na vogalu Gradišča in Rimske ceste delavnico za izdelovanje raznovrstne posode iz trpežne ter proti ognju neobčutne gline, ki so jo dovažali z Gorenjskega. Po smrti podjetnika Sylve je prešla tvornica v posest barona Zoisa, po njegovi smrti pa sta vodila podjetje, ki je prenehalo l. 1838., brata Alborgl'etti.

Prvo čistilnico sladkorja v Ljubljani je ustanovil l. 1827. patricij mesta Trsta Jakob Venier, doma na Furlanskem. Podjetje je stalo v sedanji Kolodvorski ulici. Leta 1837. je pogorelo. Pri drugi ljubljanski cukrarni, ki je že l. 1847. pridelala 72.000 centov sladkorja in sirupa, je bila udeležena tudi tržaška tvrdka Brentano & Co.

Veliko predilnico in tkalnico, ki jo je l. 1837. ustanovil Anglež Moline in je obsegala velik kompleks zemljišč od zgornje Kolodvorske ulice do sedanje Miklošičeve ceste ter od Pražakove do Masarykove ceste, je l. 1863. prevzela tržaška delniška družba, v kateri so bili med drugimi podjetniki Giovanni Scaramanga, Angelo Macerata, Peter Galatti in Avgust Cavallar. Predilnica je nehala obratovati leta 1911.

Leta 1802. je bila na Poljanah svilara Karla Banonija, v Nunski ulici v stari, sedaj Pollakovi niši pa tvornica kanditov Matije Ca-

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1-2%, ti vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!

Zato vsi doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

istega z rdečimi srci,

našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!

Ustanovljeno 1888

Ustanovljeno 1888

Brata Moskovič, Ljubljana — veletrgovina usnja

TELEFON 25-15

Stalno skladišče strojarskih maščob, strojil in usnjarskih kemikalij

Špedicija TURK Prosto javno skladišče

prevzema

Ocarinjenje vseh uvoznih in izvoznih pošiljk in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi, Revizija pravilnosti zaračunanja carine in vse informacije brezplačno. Vilharjeva c. 33 (nasproti nove carinarnice) Tel. 24-59

LJUBLJANA

Prevažanje vsakovrstnega blaga, kuriva, strojev, selitve v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi in avtomobili in to hitro ter po nizki ceni. Masarykova c. 9 (nasproti tovarnega kolodvora) Tel. 21-57

prevzema

Vskladiščenje raznega blaga, kakor tudi pohištva v lastnem, mestne trošarine in uvoznine prostem javnem skladišču. Oskrba inkaso-povzetij. Kotnikova ulica št. 12 (nasproti mestne elektrarne). Telefon 30-73

ENGROS
DETAIL

USTANOV-
LJENA 1834

J. C. MAYER

LJUBLJANA

MANUFAKTURNA VELETRGOVINA

se priporoča
cenjenim odjemalcem

KREDITNI ZAVOD ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO, LJUBLJANA

PRESERNOVA ULICA ŠTEVILKA 50

Telefonske številke: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84
Brzjavni naslov: KREDIT LJUBLJANA

Podružnica Beograd, Uzun Mirkova 10. Tel.: 29-154
Brzjavni naslov: KREDIT BEOGRAD

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd.

Gospodarske vesti

Tečaj italijanske lire se je dvignil 27. maja v New Yorku od 3,03 na 3,26. Ta dvig je najlepše priznanje ameriških finančnikov, da je lira zdrava valuta.

V Zagrebu so se začela pogajanja z nemškimi in italijanskimi zastopniki zaradi ureditve poslovanja podružnic nekaterih hrvatskih bank, ki imajo svoj sedež v Italiji ali Nemčiji.

Prodaja tekstilnega blaga, čevljev in mila je na Hrvatskem kopet dovoljena, toda samo na posebne potrošniške nakaznice.

Hrvatska bančna družba se bo ustanovila v Zagrebu s 100 milijonov din ustanovne glavnice.

V Zagrebu pripravljajo zakonski načrt o ustanovitvi hrvatskega državnega monopola za proizvodnjo in prodajo tobaka, soli, petroleja in vžgalic.

Ameriški parlament je podaljšal zakon, ki dovoljuje predsedniku Rooseveltu, da določa tečaj dolarja, do konca junija 1943.

Gospodarska pogajanja med Japonsko in Nizozemsko Indijo so definitivno zašla na mrtvo točko.

Priporoča se:

HOTEL SLON

kavarna, restavracija, buffet

Parno in kadno kopališče, maser, pediker, brivec in maniker

**KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE
TISKARNE**

reg. zadr. z o. zvr.

**LJUBLJANA
KOPITARJEVA 6**

*
Nudi po izredno nizkih cenah: Salda konte, štraoe, jurnale, šolske zvezke, mape, odjemalce kajličice, risalne bloke itd.

The Rex Co.

Ljubljana

Gradšče št. 10

Telefon št. 22-68.

Predno obesite oz. kupite nove zavese, si oglejte izložbo tvrdke

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

Poseben oddelek za linolej, zavese itd.

**PLETENINE
F. & M. ROZMAN**

LJUBLJANA

Gosposka ul. 4

Židovska ul. 7

Tyrševa c. 5 „Slavija“

Leopold Paulič

zastopstvo ŠKODOVIN zavodov

Samoprodaja elektromotorjev in vseh serijskih proizvodov znamenitih Skodovih tovarn, električne črpalke, ventilatorje, aparate za gospodinjstvo ter ves ostali elektrotehnični material v najboljši izvedbi in veliki izberi stalno na zalogi

A. Žibert trgovina s čevlii
Ljubljana, Prešemova ulica

Tel. 37-98

vljudno naznanja cenj. občinstvu, da je za dame in gospode došla večja pošiljka čevljev najmodernejših oblik in barv najboljših tvrdk, kakor:

Bally in F. L. Popper itd.

Pomladanski plašči

v največji izberi po ugodnih cenah

konfekcija

LUKIČ

Stritarjeva 9

Veležaniarna

Tvornica proizvaja vse vrste: likerje, rum, vinjak, jajčni vinjak, vino-vermut, bermet, malinovec in kis

Viktor Meden - Ljubljana

Celovška cesta št. 10 — Telefon št. 20-71

**Smrekovega
in hrastovega
čresla**

kupi vsako množino po garantirani ceni din 80— za 100 kg franko vagon ali usnjarna — J. Lavrič, Ljubljana — Sentvid pri Stični.

IVAN BRUNČIČ

Stavbeno in pohištveno — Se najtopleje priporoča pleskarstvo in ličarstvo — za vsa dela v tej stroki

LJUBLJANA, Celovška cesta 42

Cena zmerna! — Delo solidno!

Pri nakupu vsakovrstnega manufakturnega blaga Vam priporočamo znano veletrgovino

R. MIKLAUC - „Pri Škofu“

Lingarjeva ul. 3 - Pred Škofijo 3 LJUBLJANA

Ustanovljena leta 1869 // Telefon št. 29-09

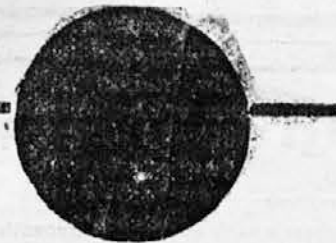
Trgovina na drobno v pritličju / na debelo v prvem nadstropju

Šalamun & Lampe

manufaktura na debelo

LJUBLJANA

Františkanska 4, tel. 37-89

Priporoča se

manufakturna veletrgovina

F. HREHORIČ, Ljubljana

Tyrševa cesta 28